

Collegial: Tidende

for

Danmark og Norge.

Med kongeligt allernaadigst Privilegium.

Nr. 24. Den 12 Junii 1802.

Trykt i Kjøbenhavn hos Director Johan Frederik Schulz.

Undertegnede ere Redaktører, Forlæggere og Udgivere af
denne Tidende:

Christian Knudsen.

Justitsraad og Deputeret i det
danste Cancellie.

Peter Johan Monrad.

Justitsraad og Departements
Chef i det danste Cancellie.

Offentlige Foranstaltninger.

(Slutning angaaende Missionsvæsenet.)

Foruden disse Betragtninger, som efter Collegiets For-
mening synes at gjøre en Forandring i den finmarkske
Missions Bestyrelsesmaade nødvendig, bemærker Colle-
giet end videre som fortjenende at komme under Over-
veielse, at den betydeligste Deel af de Capitaler, som
Norge i Almindelighed, og Nordlandene og Finmarken
i Særdeleshed, have udredet til Missionen, ere brugte
til at ophjælpe og understøtte det grønlandske og ostindi-
ske Missionsvæsen, da dog Landet selv trængte saa høi-
ligen til disse Summer til Skolevæsens Indretninger,

til

til Underviisnings og Opdragelses Anstalter og dueelige Religionslæreres Belønning; hvorfors Billighed synes at kræve, at, saalænge Landet selv behøver de til Sammes Opkomst bestemte Midler, disse ikke unddrages Samme, men anvendes efter deres Bestemmelse og Hensigt.

Paa Grund af foransatte, og da Missionscollegiet ikke troer sig i Stand til at udrette noget til Gavn for de Samme underlagte Districter, Nordlandene, Finmarken, og de tre Menigheder i Tronhjems Amt: Sælboe, Overhalten og Snaasen, som jo, ved de i Landet anordnede geistlige og verdslige Øvrigheder formenes bekvemmeligere og bedre at kunne skee; har det behaget Hs. Majestæt, under 7 Mai d. A., at resolve: at Missionscollegiet skal herefter fritages for al Deeltagelse i de den saakaldte finmarkske Mission vedkommende Sager, hvilke henlægges under det danske Cancellie, som da har at sørge for, at de denne Mission tilhørende Capitaler bestyres i den befalede Orden, og udsættes mod rescriptmæssig Sikkerhed: dog skulle de grønlandske og østindiske Missioner vedblive at nyde den Understøttelse, som til Sammes Vedligeholdelse ansees fornødne, hvorom Missionscollegiet har at henvende sig til det danske Cancellie, for at Samme kan foranstalte Pengenes Udbetaling. Denne Forandring i Henseende til den finmarkske Mission skal tage sin Begyndelse den 1 Juli indeværende Aar.

Efterat der, i de ældre Tider, var gjort adskillige mislykkede Forsøg, paa at forskaffe Kjøbstaden Randers Winterhavn og lette Skibes Op- og Nedseiling til og fra denne Bye gennem Randers Fjord, gjorde endeligen i Aaret 1728 Brødrene Hansen, Kjøbmand sammesteds, derpaa et nyt og heldigt Forsøg. Under Stiftsamtmanden Geheimeraad Guldbergs Overtilsyn og Havne-Commissionens Bestyrelse paa Stedet, fortsattes dette Arbejde, og fra den Tid det begyndte indtil nu ere følgende vigtige Forbedringer bragte tilveie: 11 Grunde i Randers Fjord, fra $4\frac{1}{2}$ Meils Afstand fra Byen og indtil $\frac{1}{8}$ Meils Afstand deraf, ere blevene saameget baade fordybede og Farvandet gjort ryddeligt for Steen og bredere, at 11 Fods dybgaaende Fartøier nu kunne komme Randers paa 3 Meil nær, 10 $\frac{1}{2}$ Fods paa 1 $\frac{1}{2}$ Meil og 7 Fods indtil $\frac{1}{8}$ Meil nær Byen, hvorved den forrige besværlige og kostbare Pramning af Gods til og fra Byen er for største Deel gjort overflødig. Tvende Winterhavne ere indrettede, een ved Udbyhøi og een ved Skibsbroen ved Randers, i hvilke, Vinteren imellem 1800 og 1801, have ligget 27 Skibe og i Vinteren, imellem 1801 og 1802, 22 Skibe. Af disse ere nogle over 40 Taster drægtige, endssjøndt de have overvintret ikke ved Udbyhøi, men ved Skibsbroen selv nær Randers. Det er at formode, at de 10 af Grundene ville med Tiden ved Strømmens Hjælp skjære sig

sig selv dybere, og at kun een af Grundene vil fremdeles, formedelst sin løse Bund, af og til behøve Hjælp. Naagt Grundenes Fordybninger og Seilbarhed har Dyen dog bevaret sin forrige Utilgjængelighed i Krigstider, efterdi de paa Grundenes begge Sider satte Vagere og Koste blot behøve at borttages for at gjøre Løbet ukjendeligt for Fodserne. Deruden kan een af Grundene gjøres useilbar ved Synkning, saa ingen Fjende kan formodes at turde vove sig op i saa vanskelig en Fjord, hvorfra han ikke kunde haabe at komme ud igjen. Steenenes Optagelse, Grundenes Opmudring og Vinterhavne-Anlæget, skulle i alt have kostet ikkun 31,000 Rdlr., hvoraf Havnen nu ikkun skylder 15,880 Rdlr., hvilke af de overskydende Havne-Indtægter efterhaanden afdrages. Disse patriotiske Bestræbelser, deres heldige Udsald, de derved overvundne Vanskeligheder og Anlægernes nærværende Tilstand ere af General-Foldkammeret udførligen blevene foredragne Hs. Majestæt, som derpaa igjennem bemældte Kammer, under 19 Mai d. A., har til Stiftsbefalingsmanden over Aarhus Stift, Geheimeraad Høegh Guldberg, ladet udfærdiget følgende Reskript:

C7mus &c. Vor synderlige Gunst tilførn: Af Randers Havne-Commissions Indberetning, hvilken tilligemed Din Betænkning og nærmere Forklaring er bleven Os ved allerunderdanigst Forestilling fra Wort
vest

vestindisk-guineiske Rente og General-Toldkammer omstændeligen foredraget, have Vi med særdeles Velbehag erfaret den patriotiske Iver, som Randers Byes Borgere i Almindelighed, dens Havne-Commission i særdeleshed, under Dit udmærkede Overtillsyn og Byens Borgemeisters Justitsraad Caroes, som Commissionens Formands, virksomme Bestræbelser have vrist for at begynde, fortsætte og tilendebringe, ved egne Kræfter og alle mødte Vanskeligheder uagtede, det for Byen vigtige Værk af Havne-Indretning og Seiløbets Forordning; og forvisse Vi Os om, at Havne-Commissionen, som ved sin vel overlagte og utrættede Virksomhed allerede har udrettet saa meget, vil fremdeles vedblive at vaage over, at det begyndte Gode vedligeholdes til Hæder og Gavn for Byen og dens dristige Handel. Dette Bort allerhøieste Velbehag give Vi Dig herved tilkjende, til Underretning for Dig og til Bekjendtgjørelse for alle Bedkommende. Dermed skeer Vor Villie o. s. v.

Da Hovedstadens Politie Indretning behøver, naar den fuldkomment skal opnaae sin Hensigt, at understøttes med Virksomhed af Politiet i Omegnen, og dette ikke kan ventes fuldkommen opnaaet, saalænge andre uopsættelige Embeds Forretninger, der fordrer en Mandes fulde Tid, ere forenede med dette Politimester-Embed, kan har Hs. Majestæt i Betragtning deraf, under 28
f. M.,

f. M., allernaadigst resolveret: at Birkedommer Hans Jørgen Bang, i Overeensstemmelse med det af ham yttrede Ønske, indtil videre maa være entlediget fra alle til Politivæsenet henhørende Forretninger, i Kjøbenhavns Rytter-Districts Birk, og at disse Forretninger, ligeledes indtil videre, skal overtages af den forrige constituerede Skiftesforvalter paa St. Croix, Marcus Ludvig Jonas Nielsen, som Politimester i bemældte District. For med desto større Kraft at kunne udføre disse Forretninger, er Politimester Nielsen tilstaaet 8 lønnede Betjenter; ligeledes er Birkedommeren paa Amager, tilstaaet 2 saadanne Betjenter, som Politimester i det ham anbefroede District.

Justitsfog.

Med Høiesteretsdom af 8 Marts d. A. er Lars Mortensen Junker af Jldved Bye, Hvejsel Sogn i Veile Amt, for at have forfærdiget falske Bancoscedler, tilfunden at have forbrudt Tre, Liv og Guds m. v. Af Høiesterets Secretairens Indberetning om Sagen, erfares, at Dilingventen har forfærdiget to 1 Rigsdalerscedler og een 5 Rigsdalersseddel. Ved et Forhør d. 13 April har han tilstaaet, at have en Fredag i Fasten hos Terkild Westergaard i Jldved af sin Lomme oprevet den ene i Forhøret tilstedeværende falske Eenrigsdalersseddel, hvilken han, for Spøg, og uden Hensigt at give den ud,

ud, havde skrevet med Pen og Blæk Hjemme i hans Faders Stue i hans Forældres Graværelse. Seddelen, som han oprev i Terkilds, Konens og Pigens Narværelse, vidste han ei siden, hvor var blevet af, førend han af Rygtet hørte det. Den falske Femrigsdalers seddel havde han laant ud til Hans Teglbrænder, som havde villet give den ud i Alsted Mølle, hvor den ei blev modtaget, da den var falsk. Konen forklarede, at denne Seddel var bleven brændt, da Lars Mortensen havde sagt, at de kunde gjøre med den, hvad de vilde, naar den var falsk. Hun forklarede tillige at have seet en falsk 1 Rigsdalers seddel, som Tilstalte tabte af sin Lomme i hendes Huus, hvilken hendes Datter siden havde leveret til hendes Husbonde Selveier Anders Terkildsen i Nyborg. Denne Seddel er som Corpus delicti bleven fremlagt i Retten, og Delinqventen har tilstået at have skrevet disse 3 falske Bancosedler.

Efterat denne Sag med alle dens Omstændigheder og Høiesterets Indstilling om Samme har været H. Majestæt foredraget, har det behaget Allerhøistamme, paa Grund af, at Delinqventen, hvis falske Bancosedler have været saa flet gjorte, at ingen, som kjender noget til Bancosedler, ved dem kunde bedrages, ei kan ansees for nogen farlig Person, og han tillige har meget fordeelagtige Vidnesbyrd af vedkommende Præst, han ogsaa har udøvet Misgjerningen af Uvidenhed og

Taa-

Laabelighed, og ingen derved er bleven bedraget, at eftergive Delinquenten den idømte Livsstraf, imod at han hensesættes til Tugthuusarbeid paa Kongens Maade.

Forgivninger.

Ved Resolution, af 28 Mai sidstleden, har det behaget Hs. Majestæt at ophæve Reskriptet af 16 Octbr. 1776, som tilholder alle paa Landet i Norge Boende, under 4 Rdlrs. Mulct, at opføre Skorstene i deres Huse.

Under 4 b. Nr. er, igjennem det danske Cancellie, udsærdiget et Reskript til Kjøbenhavns Hof- og Stadsret af følgende væsentlige Indhold: Da Hs. Majestæt ved Reskript af 10 Juni 1778 har fastsat, at Auditeurerne ved de Regimenter, som ligge i Garnisonen i Kjøbenhavn, maae, saalænge de der forblive, nyde, enhver for sig og Eftermand, 40 Rdlr. aarlig af Hof- og Stadsrettens Sportelskæse, som Erstatning for de militaire Skifters Henlæggelse under bemældte Ret, og de ved første og anden Sjølandske Batallion let Infanterie i Citadellet Friderikshavn ansatte Auditeurer nu have anholdt om, at den ved ovennævnte Reskript bestemte Godtgjørelse ligeledes maatte tilstaaes dem og efterkommende Auditeurer ved fornævnte Batallioner, saalænge disse ligge i Garnisonen her, samt at denne

Godt.

Godtgjærelse maatte forundes Supplikanterne fra deres Ansættelses Dato den 1 Jan. 1790, saa vil Hs. Majestæt allernaadigst tillade: at Auditeurerne ved den første og anden sjælandske Batallion let Infanterie maae, saa længe samme forblive i Garnison i Citadellet Frederiks. havn, ligesom Regiments Auditeurerne, af Hof- og Stadsrettens Sporteskasse tillægges en Godtgjærelse for de ved bemældte Batallioner foresaldende og under Hof- og Stadsretten henlagte Skifter, hvilken Godtgjærelse dog, efter Batallionernes Størrelse i Forhold mod Regimenterne, ikkun bliver at bestemme til 20 Rdlr. aarligt for hver Batallions Auditeur; ligeledes bevilger Hs. Majestæt og, at de nu værende Auditeurer maae nyde denne Godtgjærelse, fra deres Ansættelses Datum den 1 Jan. 1790.

Blandede Efterretninger.

Ved Testamente, oprettet den 26 April 1800, har afg. Student Hans Seidelin, da opholdende sig hos en Selveierbonde i Sønder Vilstrup under Vejle Amt, til offentlig Brug legeret 2,300 Rdlr. med følgende Bestemmelser. 1) Et Tusende Rigsdaler udsættes paa Rente i lovlig taxeret første Prioritets Jordegods pant, hvis Renter skulde anvendes til at lønne en dnelig Skolelærer i Sønder Vilstrup, paa det at denne Byes Ungdom, hvor Testator har opholdt sig en lang

Række af Aar, kan nyde tilbørlig Underviisning i Religion, Skrivning og Regning, hvortil Sognet saa meget mere trænger, som det har været inddeelt til Eltang Skole, af hvilket det formedelft Fraliggenheden ei har kunnet betjene sig, men nu attet behjælpe sig med en saakaldet ufast eller løbende Skoleholder. Capitalen administreres af Skolens Inspecteurer, Amtmanden, Herredsprovsten og Sognepræsten, og i Henseende til Skoleembedets Besættelse forholdes efter Reskr. for det coldingiske Rytterdistrict af 21 Nov. 1766. 2) Paa samme Maade udsættes og administreres To Hundrede Rigsdaler, hvis aarlige Renter anvendes til nyttige Bøgers Indkjøb, hvilke uddeles blandt flittige og fattige Børn ved de aarlige Skoleexaminer, som Præmie for de Flittige og som Almisse for de Fattige. Sognepræsten foreslaaer for Amtmanden og Herredsprovsten, hvilke Bøger aarligen skulde anskaffes, og efter deres Approbation eller Forandringer i Forslaget indkøber Sognepræsten Bøgerne. 3) Paa samme Maade udsættes Sex Hundrede Rigsdaler, som af Amtmanden, Herredsprovsten og Sognepræsten ligeledes administreres, og hvis Renter uddeles aarligen til trængende og huusarme Enker eller faderløse Børn i Bilsrup Sogn, dog ei i mindre Portioner end 4 Rdlr. til Hver. Til at nyde denne Almisse foreslaaer Sognepræsten og hans Medhjælper, og Amtmanden og Herredsprovsten approbere eller forandre Forslaget. 4)

Under samme Betingelser og paa lige Maade udsættes Fem Hundrede Rigsdaler, hvis Renter skulle anvendes til Understøttelse for Estrang Eogns Fattige. Dette Testamente er gratis confirmeret.

Under 11 d. M., er det tilladt følgende at forevise Konster m. m. for Publicum i Jagersborg Dyrehauge udi forestaaende Rildetid, imod at erlægge en Rjendelse til Gjentofte Hospital, efter Overeenskomst med Hospitalets Foresatte:

- 1) Mechanikus Zirn, som foreviser mechaniske og optiske Kunster.
 - 2) Johannes Lund & Compagnie, som foreviser endeel mechaniske Indretninger.
 - 3) Commissionair Carl Nabye & Compagnie, som foreviser adskillige mechaniske Konststykker og Pantomime, Comodier.
-

En dansk Skipper, ved Navn Herman Møller, har, for den kongelige Told-Inspection her i Staden ved sin Ankomst hertil med sit førende Skib, gjort den Forklaring, at, da han i den hestige Storm, den 3 Novbr. f. A., med Livsfare blev dreven ind til Stralsund, blev han af en der boesat Handelsmand, Reimer, pleiet og forhjulpen til sit Skibs Istandsættelse, hvilket sidste en Skibstømmermand, J. Cornelius, besørgede for saa

rin.

ringe Betaling, at denne neppe derved kunde være staadsløs for Bekostningen af de brugte Materialier.

Efterat denne Skipperens Forklaring igjennem det kongelige General-Toldkammer var meddeelt General Land-Oeconomie- og Commerce-Collegiet, har samme, under 25 f. M., tilskrevet Handelsmanden Reimer i Stralsund saaledes, som følger i Oversættelse af det Tyske:
P. M.

Skipper Herman Hansen Møller, som i Stormen den 3 Novbr. sidstleden med sit førende Skib, efter udstaaen Livsfare, er strandet ind ved Stralsund, har ved sin Hjemkomst indberettet, at De og en Skibstømmemand J. Cornelius i Stralsund have paa en ædelmodig Maade lindret de Forulykkedes uheldige Forsatning, og foranstaltet Skibets Istandsættelse. Ligesom Skipperen med Taknemmelighed sæler det Edle og Uegennyttige i denne Handling, saa kan Collegiet heller ikke undlade herved at bevidne Dem dets Erkjendtlighed for Deres imod de forulykkede danske Undersaatter udviste ædelmodige Beredvillighed.

I Anledning af, at der for Cancelliet er opkøbt det Spørgsmaal: om det tilkommer de civile eller militære Auctions-Forvaltere, at holde Auctioner hos de levende i virkelig Krigstjeneste staaende militaire Personer, har bemældte Collegium, efter foregaaet Brev-

ver-

verkling med Generalitetet, under 10 April d. A., til-
 frevet samtlige Øvrigheder i Norge: at Cancelliet anseer
 den militaire Jurisdiction's Berettigelse til Auctioner
 hos Militaire ei at være indskrænket blot til dem, som af-
 holdes i disses Stervboer; thi, foruden at denne Me-
 ning baade er overeensstemmende med Praxis, og synes
 at være grundet i Tingens Natur, efterdi hvad der i
 Folge Rescripterne af 4 Jan. 1732 og 19 Juli 1737,
 deres udtryffelige Ord, gjælder i Henseende til Auctioner
 efter afdøde Militaire, endnu mere maae gjælde om dem,
 som foretages hos levende, er bemældte Menings Rigt-
 tighed sat uden for al Tvivl, ved Rescriptet af 4de
 Jan. 1742, der bestemmer, at, om Auctioner skulde
 udfordres hos Over- eller Underofficerer efter Roms
 Domme, bør de forlanges af de Militaire, nemlig for
 Stabsofficerer hos General-Auditeuren, og fra Kapital-
 nen til Underofficererne inclusive hos Regiments Audis-
 teuren, hvortil kommer, at Forordningen af 16 Juni
 1752 for Danmark bestemt afgjør dette Spørgsmaal
 til Fordeel for den militaire Jurisdiction. Som en
 Folge heraf, bør altsaa den samme Rettighed, som den
 militaire Jurisdiction, i Overeensstemmelse med Rescrip-
 terne af 4 Jan. 1732 og 19 Juli 1737, har til at
 holde Auctioner efter de afdøde Militaire, ogsaa tilkom-
 me den hos de i Live værende og i virkelig Tjeneste staa-
 ende Militaire.

Af et til det danske Cancellie fra Biskoppen over Sjæ-
lands Stift, under 12 April d. A., indsendt Regnskab
over Indtægten af de aarligen for det almindelige Fattigvæsen i Danmark bevilgede Beneficedage af det kongelige Theater sees, at den til ommældte Fattigvæsens Fordeel under 3 April d. A. givne Forestilling har indbragt i alt 428 Rd. 32ß.

Bemældte Fattigvæsens Fond udgjør,
ifølge Biskoppens forrige Regnskaber til-
ligemed ovenmældte, for nærværende
Tid den Summa 7,687 Rd. 52ß.

Til Sikkerhed derfor haves:

1. Kongelige Obligationer for

6,161 Rd. 3ß

2. Interimsbevill. fra Zahl-

cassereren for . . . 1,098 Rd. 17ß

3. 3 Contant, modtaget d.

6 April d. A., om hvis

Aflevering i den kongeli-

ge Kasse Finantskasse-

Directionen er tilfærevet 428 Rd. 32ß

Tilsammen . . . 7,687 Rd. 52ß.

Befordringer og Afgang.

Under det danske Cancellie: Den 11 Juni er
Bysfogden i Beile, H. M. Lange, beskikket til By- og
Raad-

Raadstueskriver i Odense; Byfoged N. Ravnkilde i Skagen til Beier og Maaler sammesteds; Procurator ved Aggershøus Stifts Overret, N. Rosensfeldt, til Byfoged og Byskriver i Strømsøe; Byfoged og Politimester i Christianssand, L. Arff, til Byfoged og Byskriver i Molde, samt Sørenskriver over Romsdals Fogderie i Trondhjems Stift, og i hans Sted Procurator T. Lahn til Byfoged og Politimester i Christianssand; Procurator O. Schare til Byfoged og Byskriver i Christianssand; Kammerherre og Assessor i det danske Cancellie, C. S. Bülow, til Deputeret sammesteds; Justitsraad og Professor Chirurgia H. Callisen, samt Justitsraad og Deputeret i Finants-Collegiet, C. W. Lange, til virkelige Etatsraader; Over-Krigscommissair og Kasserer ved General-Postamtet, P. Torkelsen, til Justitsraad; Under-Cancellisterne i det danske Cancellie, P. H. Lange, E. Balling og J. L. Sahl til Cancellie-Secretairer; Cand. Jur. E. H. Winther til Under-Cancellist i det danske Cancellies 1ste Departement.

Under Generalitetet: Den 4 Juni er Fændrik v. Bergh, udnævnt til Second-Lieutenant i Kongens Reg. til Fods; Char. Sec. Lieut. v. Falkenberg, til virkelig Second-Lieutenant, og Fændrik a la suite v. Plane, til virkelig Fændrik, begge i den 2den Sjalandske Batallion let Infanterie; Cornet a la suite ved opplandske Dragon-Reg. W. v. Weichmann, til virkelig Fændrik

Fændrif ved det 1ste aggershusiske Inf. Reg.; Cornet a la suite ved det aggershusiske Dragon-Reg. v. Schwentzen, forundt Sec. Lieutenants Character; og Fændrif v. Beck afskediget fra det 2det jydsk Inf. Reg.; Deputeret i det norske Generalitets- og Commissariats-Collegium, General-Krigscommissair v. Harthausen, udnævnt til Directeur for det norske militaire Institut, istedet for Gen. Lieutenant v. Hesselberg; den virkelige General-Krigscommissair i Danmark, Kammerherre v. Driberg, efter Ansøgning entlediget fra det med hans Charge hidtil forenede Krigs- og Landcommissair-Embedet i Thyen, og Capt. v. Oldeland, af danske Liv-Reg. til Fods, derimod beklædet til Land- og Søe-Krigscommissair i det syenske District.

Under Rentekammeret: Den 26 Mai er Cancelli-Secretair H. E. Wolff udnævnt til Rentesriver i det 2det schlesvigke Contoir under Rentekammeret; Gartner C. Damm til Skovfoged ved det i Haderslev Amt ny indrettede Naaletræ-Anlæg.

Under Oekonomie- og Commerce Collegium: Den 19 Mai er Under-Officer ved Garnisonen i Tranquebar, A. Borup, udnævnt til Lieutenant a la suite ved bemældte Garnison, med Anciennitet fra 1 Jan. 1799. Den 2 Juni er forhenværende Handels-Assistent W. Brown beklædet til Resident paa den kongelige danske Røge College paa Malabarkysten.